

ПРАВО ВЛАСНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Як ми уже повідомляли, Міжнародна конференція з такою назвою відбулася 22—23 жовтня у Верховному Суді України завдяки ініціативі власне Верховного Суду України, сприянню проєктів: ЄС — «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» та Координатора проєктів ОБСЄ в Україні — «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» за фінансової підтримки уряду Канади, а також завдяки юридичному факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

На цьому заході обговорено питання, пов'язані з правом власності, зокрема на мирне володіння майном, захистом цього права, корпоративних, інших речових прав у судовій практиці Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) та України, а також особливості захисту права власності на тимчасово окупованій території, на території проведення АТО та у зв'язку з проведенням АТО тощо

Розпочинаючи роботу конференції і зокрема її перше робоче засідання, суддя ЄСПЛ у відставці, професор **Драголюб Попович** підкреслив, що держава посідає важливе місце в регулюванні відносин у сфері права власності і саме держава має право втручатися у мирне володіння майном заради спільних інтересів, виходячи з принципів дотримання справедливого балансу інтересів суспільства, держави та особи, виплати особі розумної компенсації та пропорційності. Професор, академік НАПРНУ, д.ю.н. **Наталія Кузнєцова** ознайомила присутніх з нетиповими об'єктами права власності у розумінні ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція). Про тлумачення Конституційним судом Литовської Республіки складних питань права власності у законодавстві Литви доповів суддя цього суду **Вітас Мілюс**.

Під час другого робочого засідання конференції Голова Верховного Суду України, к.ю.н. **Ярослав Романюк** акцентував увагу колег на втручання в право власності з огляду на його відповідність ст. 1 Першого протоколу до Конвенції на досвіді вітчизняних судів. Право власності, зауважив він, захищається на найвищому рівні, але не є абсолютним. За своєю правовою природою воно потребує регулювання з боку держави і може підлягати обмеженню. Аналіз великої кількості рішень ЄСПЛ, ухвалених за результатами застосування ст. 1 Першого протоколу до Конвенції, дає можливість визначити критерії, що підлягають оцінці при вирішенні питання про допустимість правомірною втручання держави у право власності. Однак рішення ЄСПЛ все ж таки не містять однозначних, жорстких та безальтернативних правил, підкреслив Ярослав Романюк. Сам по собі результат вирішення справи ЄСПЛ, окремі його висновки в конкретній справі, відірвані від її обставин, не є і не повинні бути формальним приводом для того, щоб національні суди вирішували всі подібні спори з аналогічним результатом.

Професор кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, д.ю.н. **Інна Спасибо-Фатєєва** проаналізувала питання об'єктів права власності з огляду на їх визначення у Цивільному кодексі України в контексті практики ЄСПЛ та детально зупинилася на такому питанні, як право на частку в статутному капіталі господарського товариства. А старший юрист Секретаріату ЄСПЛ, к.ю.н. **Павло Пушкар** свій виступ про принцип непорушності права власності базував на прикладі європейського досвіду.

Про пропорційність, стабільність, безпеку цивільного обороту і розумні очікування при визначенні балансу приватних і публічних інтересів говорили учасники третього робочого засідання конференції — завідувач кафедри

цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор, академік НАПРНУ, д.ю.н. **Роман Майданик**, завідувач відділу правового забезпечення ринкової економіки Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПРНУ, д.ю.н. **Олена Беляневич**, партнер МЮФ *Baker&McKenzie* **Ігор Сюсель**.

На превентивних способах захисту права власності акцентував увагу присутніх старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПРНУ, керуючий партнер ЮФ «Антика», к.ю.н. **Олексій Кот**. Партнер ЮФ *Trusted Advisors* **Іван Ліщина** присвятив виступ питанням, з якими стикаються, зокрема, інвестори, суб'єкти господарювання при непрямій експропріації майна та ознайомив присутніх з практикою інвестиційних арбітражів.

Про прикладні питання забезпечення ефективного захисту права власності йшлося у виступах учасників четвертого, п'ятого і шостого робочих засідань конференції — професора кафедри цивільного права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, д.ю.н. **Анатолія Коструби**, партнера ЮФ «Саєнко і Харенко», к.ю.н. **Тетяни Сліпачук**, професора відділу проблем аграрного та земельного права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України, д.ю.н. **Павла Кулинич**, заступника Голови Верховного Суду України, к.ю.н. **Валентина Барбари** (зокрема, про судову практику щодо права власності на акції), професора кафедри земельного та аграрного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, члена Вищої ради юстиції, д.ю.н. **Анатолія Мірошниченка**, судді Львівського окружного адміністративного суду, професора, д.ю.н. **Володимира Кравчука**, судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, члена Вищої ради юстиції, к.ю.н. **Аллі Олійник**, завідувача кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н. **Неллі Голубевої**, доцента кафедри цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, к.ю.н. **Олега Первوماйського**.

На основі матеріалів Міжнародної конференції «Право власності: європейський досвід та українські реалії» будуть сформовані рекомендації та видано збірку доповідей учасників.

Основні тези доповідей учасників конференції читайте у наступних номерах журналу.